

TZV. „MEGA-SITES“ ANEB JAK ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY NA UKRAJINĚ PŘEVRAČEJÍ TRADIČNÍ PŘEDSTAVY O PŮVODU MĚST

Dávná historie zemí okolo Černého moře je plná zlata. Alespoň každý náhodný návštěvník by mohl po odchodu z velkých muzeí v Sofii, Kyjevě či Tbilisi nabýt tohoto dojmu, aniž bychom mu to měli za zlé.

V důsledku toho v těchto zemích pojem „prehistorie“ (případně někde „protohistorie“) vždy vyvolával představu o dědictví aristokratických kmenů a o bohatých hrobkách plných pokladů. Takové hrobky se zde dozajista nacházejí. Na západě regionu, v Bulharsku, se začínají objevovat na zlatem pokrytém hřbitově ve Varně. Ten – poněkud zvláště – regionální archeologové zařazují do doby měděné, tedy do pátého tisíciletí před naším letopočtem.

Ukázalo se však, že to nebyl úplně celý příběh. Ve skutečnosti velkolepé hrobky bojovníků možná ani nejsou tím nejzajímavějším aspektem prehistorie tohoto regionu. Byla zde totiž také města. Archeologové na Ukrajině a v Moldavsku o nich poprvé získali ponětí v 70. letech 20. století, když začali zaznamenávat existenci lidských osad starších a mnohem větších než cokoli, s čím se kdy setkali.¹

Nenalezly se žádné důkazy o centralizované vládě či správě – nebo vlastně o žádné formě vládnoucí třídy. Jinými slovy, tyto obrovské osady měly všechny znaky toho, co by evolucionisté nazvali „jednoduchou“, nikoli „komplexní“ společností.

V souvislosti s tímto tématem si člověk jen těžko nevybaví známou povídku „The Ones Who Walk Away from Omelas“ od Ursuly Le Guin. Fiktivní město Omelas se totiž také obešlo bez králů, otroků či tajné policie. Autorka poukazuje na naši tendenci popisovat takovou společnost jako „jednoduchou“. Ve skutečnosti však obyvatelé Omelas nebyli „prostí lidé, jednodušší pastýři, ušlechtilí divoši či nevýrazní utopisté. Nebyli o nic méně složití než my.“ Problém je jen v tom, že „máme zlovyk, podporovaný pedanty a sofistickovanými lidmi, považovat štěstí za něco poněkud hloupého.“

¹ Značná část tohoto výzkumu (publikovaného výhradně v ruštině) byla na tehdejší poměry špičková a zahrnovala i letecké fotografie, podpovrchový průzkum a pečlivé vykopávky. Shrnutí a popis v angličtině viz Videiko 1996; Menotti and Korvin-Piotrovskiy 2012.